

Bu yazı ilk olarak 15 Mayıs 2013 tarihinde, Foreign Policy'nin İngilizce edisyonunda yayımlanmıştır.

Ziyaret Etmek İçin Güzel Bir Yer Ama Orada Muhabir Olmak İstemezdim

Türkiye gazeteci zindancılığında nasıl dünya lideri oldu?

Christophe Deloire, Joel Simon

Başkan Barack Obama, Recep Tayyip Erdoğan' a sürekli övgülerde bulunmuş, Türkiye başbakanını [“seçkin bir ortak ve seçkin bir dost”](#) olarak tanımlamış ve Orta Doğu'da demokrasinin desteklenmesinde [“büyük liderliğini”](#) takdir etmiştir. Hatta Erdoğan ABD başkanından Türk-Ermeni ilişkilerini normalleştirme yönünde attığı “cesur adımlar” ve azınlıkları demokratik sürece dâhil etmesi bakımından da [takdir almıştır](#).

Ancak Erdoğan 16 Mayıs günü Washington'u ziyaret ettiğinde Obama'nın farklı bir mesaj vermesi gerekiyor: Türkiye'nin basın özgürlüğü krizini ele almaktaki başarısızlığı ülkenin Birleşik Devletler ile stratejik ortaklığını sarsıyor ve bölgesel özelemlerine engel teşkil ediyor.

Türkiye'nin basın özgürlüğü sicili gayet sorunlu. Mesleki faaliyetten dolayı hapsedilmiş 47 gazeteci ülkeyi İran ve Çin'i geçerek dünyanın lider gazeteci zindancısı kılıyor. Hapistekilerin çoğu Kürt otonomisini savunan medya kuruluşlarında [çalışıyorlardı](#); diğerleri ise hükümeti devirme amaçlı [ulusalci bir komplo](#) desteklemekle suçlanıyorlar. Binlerce diğer gazeteci geniş çaplı hassas konular üzerine haber yapmak, yolsuzlukları açığa çıkarmak veya sadece iktidardaki Adalet ve Kalkınma Partisi'ni (Ak Parti) eleştirmekten dolayı ceza davalarıyla boğuşuyorlar.

Erdoğan sürekli biçimde basına saldırarak üst düzey muhabirler ve editörlerin işlerinden olmaları için baskı yaptı. Örneğin, köşe yazarı ve televizyon programcısı [Nuray Mert](#) hükümetin Kürt azınlığa muamelesini sorguladıktan Erdoğan onun bir hain olduğu imasında bulunarak siyasi bakımdan hassas işverenlerini televizyon programını ve köşesini kaldırmaya yönlendirdi. Milliyet gazetesinin hapisteki Kürdistan İşçi Partisi (PKK) lideri Abdullah Öcalan ile yapılan bir görüşmenin detaylarını yayımlamasından sonra yazarlarından Hasan Cemal de benzer bir kaderi paylaştı.

Reformların kısa zamanda gerçekleşeceğine dair devamlı söz verilmesine karşın Erdoğan'ın sert taktiklerinin gerekliliğine inandığı görülüyor. Örneğin, ABD Büyükelçisi Francis J. Ricciardone Jr. Türkiye'nin [basın özgürlüğü siciline dair endişelerini](#) dile getirdiğinde Erdoğan Amerikan hariciye hizmetinde 35 yıl geçirmiş tecrübeli elçiyi [“çaylak”](#) diyerek başından savdı. Türkiyeli gazetecileri [savunmamıza cevap olarak](#) Erdoğan Sınır Tanımayan Gazeteciler ve Gazetecileri Koruma Komitesi'ni “terörizmi desteklemek” ile suçladı.

Obama Türkiye'nin Birleşik Devletler ile ilişkisinin stratejik önemini teşhis etmekte haklı. Türkiye bir NATO üyesi ve Orta Doğu için ekonomi bakımından bir motor işlevi görüyor. Suriye'deki soruna eğilmek için de, İran ile yaşanan nükleer açmaz bakımından da çok önemli bir ortak. Ancak Türkiye'nin stratejik önemi aynı zamanda yeni demokratikleşen Orta Doğu ülkeleri için cazip bir model olmasına da dayanıyor; Avrupa ile köklü ticaret bağları

kurabilmiş ılımlı bir Müslüman demokrasi olarak. Türkiye'nin kötü basın özgürlüğü sicili bir model olarak itibarını sarsıyor ve yumuşak gücünü köreltiyor.

Bu durum aynı zamanda Türkiye'nin diplomatik ihtiraslarının da aleyhine işliyor. Örneğin, Erdoğan'ın Avrupa Birliği'ne katılma yönündeki çabası Avrupa'nın ekonomik sıkıntıları, üye ülkelerin AB'nin daha da genişlemesine direnci ve bazı Avrupalı siyasi çevrelerin talihsiz Müslüman karşıtlığı gibi çeşitli nedenlerden dolayı durakladı. Ancak bir diğer önemli engel de Avrupa Parlamentosu'nda [görüşmelerin](#) odağı ve Avrupa Komisyonu'nun [eleştirel raporlarına](#) konu olmuş Türkiye'nin basın özgürlüğü sicili.

Türkiye'de basın özgürlüğünün eksikliğine eğilmek ülkenin Kürt otonomisi için şiddetli bir mücadele vermiş olan PKK ile otuz yıllık çatışmasını sona erdirmek için de kritik önem taşıyor. Mevcut görüşmelerin başarıyla sonuçlanması için Türkiye ülkenin Kürt azınlığına sıkıntıları tam olarak ve kamuoyuna açık şekilde paylaşacak alan tanınmalı. Türkiye'deki Kürt medyası enerjik olmakla beraber, sürekli saldırı altında; sık gerçekleşen polis baskınları, açılan davalar ve siyasi amaçlı tutuklamalar nedeniyle mağdur. Örneğin, 2011'de yetkililer Özgür Gündem gazetesinden dokuz gazeteciyi PKK ile bağlantılı olmakla suçlayarak [tutukladılar](#) ancak bu gazetecilerin çalışmaları dışında bir kanıt sunamadılar.

Bu endişeler Obama'nın Erdoğan ile bu haftaki buluşmasında ön planda olmalı. ABD başkanı aynı zamanda Türkiye'nin terör yasalarının medyayı bastırmak için kullanılması konusundaki endişeleri de dile getirmeli. Türkiye'de şu anda hapiste olan gazetecilerin büyük bölümü ülkenin geniş kapsamlı terörle mücadele yasası üzerinden yargılanıyorlar ki, 1991'de yürürlüğe giren bu yasa 2006'da Erdoğan'ın iktidarında güncellenmişti. Çoğu hüküm giymiş değil ancak yargılama aşamasını tutuklu geçiriyorlar.

Obama ve (Alman Şansölyesi Angela Merkel ve Fransız Cumhurbaşkanı Francois Hollande dâhil) Avrupalı liderler reform konusunda ısrarlı olmayı sürdürmeli; Türkiye'nin basın özgürlüğü, insan hakları ve demokrasiye yönelik yenilenecek taahhüdü neticede mutlaka Ankara'nın kendi çıkarlarını değerlendirmesine eklenecektir.

Gerçekte, Türkiye'nin son 20 yıldaki demokrasiye yönelme hamleleri kendi sivil toplumunun hareketliliğinin olduğu kadar batıdan gelen eleştirileri dindirme arzusunun da sonucu. Gazeteciler, basın özgürlüğü savunucuları, ilerici hukukçular ve özgür düşünceye inanan akademisyenler riskler aldılar ve reform için bastırdılar çünkü Türkiye için parlak bir gelecek görüyorlardı; demokrasi ve insan haklarına bağlılık ile kurulacak bir gelecek.

Önümüzdeki yıllarda Türkiye dünya ekonomisinde ve uluslararası arena daha aktif bir rol oynamak durumunda. Demokrasinin güçlenmesi ve insan haklarına saygı Ankara tarafından engel olarak değil kazanç olarak görülmeli. Otoriter eğilimler sadece Türkiye'nin çekiciliğinin azaltacak ve sert güç çıkarlarına zarar verecektir.

Obama, Türk başbakanı ile görüşmesinde bu açıyı öne sürmeli. Erdoğan'ın yakın dostu Obama'yı dinleyeceği kesin ancak dıştan gelecek baskıları kabullenmesi pek olası değil. Eğer Türkiye'nin reformları gerçek ve kalıcı olacaksa ülkenin iktidarının onların ulusal çıkarlarına uygun görmesi gerekiyor.

Christophe Deloire, Sınır Tanımayan Gazeteciler'in genel başkanıdır. Joel Simon, Gazetecileri Koruma Komitesi'nin idari müdürüdür